

Заходи коло навязання нових вуглевих переговорів.

СКРЕНТОН, ПА., 21. січня. — Е. Дж. Шмет, видавець однієї місцевих газет, придумав новий план розв'язання вуглевого питання та покінчення страйку, який уже прийняв представники власників, а представники майнерів обійшли взяти під увагу.

Після цього плану, майнери малиби сейчас вертати до праці. Контракт мав би власниками і майнерами мав би заключений на п'ять літ. Майнери малиби брати більше такі зарплати, як вони мали перед страйком, хіба що обі сторони згодились на другу заплату. По укладі двох літ на домагання котрихббудь сторони малиби бути скликана нова конференція для розв'язання питання робітничої заплати. На рік перед закінченням речення контракту малиби початися переговори про новий контракт.

Джон Луис, голова майнерської інфії, мав уже згодитися взяти цей проект за основу переговорів.

Тимчасом у конгресі демократи і републиканці спільними силами вжились домагати від уряду вилучення в углеву суперечку. Пенсильванський губернатор Пітшо публічно званим ставленю легіслатуру за те, що вона відкинула його вуглевий план.

Відкладають голосування над питанням свитогого суду.

ВАШИНГТОН, 21. січня. — Прихильники адміністрації не вважали завагодити противникам плану приступування до свитогого суду, і через те голосування над сему справою відложено на адеміку бачущих.

Рішачисно урядови не вважали завагодити противників урядового податкового плану.

СОМПІЛІ КОПИТУВАВ ФІРМУ 9,000 ДОЛЯРІВ. МЕНЧЕСТЕР, Нью Гемпшир, 21. січня. — З даху одної з фабрик Нюмаркет Мануфакчеринг Ко. в Нюмаркеті впаав великий сомплі і вадрав одного робітника фабрики, що тоді проходив топінг будинку. Робітник пізав компанію за відшкодування. І два присяжних судді признали нині робітником 9,141 доларів відшкодування.

ПЕРШІЙ АРЕШТ ПО 17 РОКАХ СЛУЖБИ.

ЕЛІЗАБЕТ, Нью Джерси, 21. січня. — Як показують поліційні рекорди цього міста, поліційний сержант Еміль Шмідт, докопан нині першого арештованця від самого початку своєї служби 17 літ тому назад. Арештував він на вулиці якогось пана. Мусів се зробити проти своєї волі, мимого цього, що він докопаче звязався піти на пенсію, не заарештувавши ні одної людини. Покладає він службу за кілька днів.

МОЛОДИКИ ДАЛІ РОЗБИВАЮТЬ.

НЮ ЙОРК, 21. січня. — Громада молодих хлопців, з маками на дивках і революверами в руках, напала на один місський китайський ресторант та обрабувала його гостей на півтора тисячі доларів. Поліція пішла в погоню за розбишаками та зловила троє.

ЗАГАДОЧНИЙ ЗЛОЧИН.

МІДІЯ, ПА., 21. січня. — В місті, гущавині якої підлога мала звисла найдене кадобі дівчини. Кадобі не має ні ніг ні рук ні голови. Родина пана Дітріх, кадобі дівчини, котра пропала без вісти кілька днів тому, знала, розбишала, що се кадобі сєї дівчини. Поліція вступила за рещтою тіла та за справжніми злочинцями.

АМЕРИКА ВИСИЛАЄ ВІДПОВІДЬ МЕКСИКОВИ.

ВАШИНГТОН, 21. січня. — Секретар стейту Келог вислав американському представникові в Мексику відповідь американського уряду на підставу мексиканського уряду проти нового мексиканського земельного закону. Відповіли сї не по дано в шмоді до публічного відома. Уряд обіцяється подати висісти, що нота годиться зі заявою Келога про мексиканську ноту, яку Келог подав газетам.

ЕПІСКОП КЛАДЕ НАТИСК НА РЕЛІГІЮ В РЕЛІГІ. НЮ ЙОРК, 21. січня. — Віаєм Меннінг, єпископ єпископальної церкви, вилучив немау сенсацію своєю промовою на обід, даний церковним клубом у його честь. В сїй промові єпископ заявив, що релігія повинна проповідуватися не сумно, але весело, щоб притягнути молоді, а не відлякати її.

ПРАКА В КОНГРЕСІ. ВАШИНГТОН, 21. січня. — Вже другий раз за короткий час всі коритари та сали конгресового будинку наповнились справжнім лондонською марком, пересиченою вуглевим димом. Через марку стало в конгресі більш дим, ніж тещи, що треба було святити свідка, але і се не багато помагало.

Мрака має бути густа і непрозора головно через домашню диму з магічного мугая. Витягує сю марку до будинку великі вентилатори, що осьмікують воздух капіталом.

СЬОГОРІЧНА КОЛЯДА НА РІДНУ ШКОЛУ.

В січні сього року збірки призначені на Рідну Школу в Галичині.

Всі збірки посилати через:

ОВУЕДНАННЬЕ, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ПОБІДА ІВАНА ПІДЛУБНОГО В БЕРОНІ, Н. ДЖ.

Іван Підлубний поборов Джека Рігерсона. Він положив свого противника на долати перший раз за 18 минут і 20 секунд, а другий раз за 7 минут. Публика справила йому велику овацію за побіду над Владком Збишком.

СВІДЧИВСЯ ЦИГАН СВОІМИ ДІТЬМИ.

НЮ ЙОРК, 20. січня. — Елвин Кемерер, професор соціології на Прінстонському університеті, котрий приїхав нині з Польщі, де він був гостем польського уряду та студіював положення польської держави, за явив при своїм вступленні на американську землю, що Польша на його думку поступла економічно.

ВУЛІЧНА СТРИЛЯНИНА МЕЖИ ПОЛІЩЕНО А РОЗБИШАКАМИ.

ТЕКЕСЕКС, Нью Джерси, 21. січня. — Троє розбишаки напали на канцелярію Американської Зєніфічної Експресової Ко. під загрозю революверів арештували від урядника понад три тисячі доларів. Коли опинились кинулись відтати автомуні урядник заарештував полісменів. Підчас погоні поліція за автомобілем опинилась полісмени вистріляли до опиників понад 30 набоїв. Розбишаки відстрілювались, але не поціляли ні разу. Однак поліція все таки їх не заловила, але знайшли виліт і номер авта, вона не сумнівається, що справники будуть піпнати в жорсткім часі.

НАЙБІЛЬШІ РОСТИНИ НА ДНІ МОРЯ.

У морі живуть найбільші звірята, це вже було давно відоме. Показується тепер, що в морі ростуть найбільші рослини. Англійські дослідники морського дна оповіщують, що найшли найбільші морські рослини на дні моря. Вони ростуть до височини 180 метрів, одне з найбільшій від найбільших дерев в британській Коломбії та Кааіфорнії.

ТРИПА ДІД ДАХУ ВАГОНУ.

Залишаючи службу на стації Вільям знайшов на даху вагону поїзду, що приїхав із Варшави, трупи похмьельного жоніра, розтороженого головою, далять до прийняття осіб, в Східна Авлаа почала сіліаство, тим часом вчені: геологи, зоологи, метеорологи і океанологи граф.

СЬОГОРІЧНА КОЛЯДА ДЛЯ РІДНОЇ ШКОЛИ.

Різдвяна Коляда рішає річ про судьбу Рідної Школи, про її існування. Якщоби Різдвяна Коляда не дописала, змущена булаби Рідна Школа замкнути свою школу і припинити дальшу діяльність. В той спосіб бубили ми позбавили бля Польщею ще й тих останніх шкіл, в яких можна виховати молодь похилинї на ідейних борнї за волю українського народу.

Наш наріз в краю розуміє вагу Рідної Школи. Тому в минулі роки, коли холоди і голод визирали з наших сілських хат, коли за коляду на Рідну Школу саджали козляднї в польську тюрьму, 1126 громад пішло з колядою і накопидувало по наших горіх прибуток селам \$10,000. Себто збір на Рідну Школу за один раз таку суму, якої не складає ціла американська Україна за цілий рік.

А ми не повинні дати себе впередити в колвід старому краєві. Ми повинні зложити на рік більшіє як складало голодне село в Галичині. Тому йдім з колядою на Рідну Школу в кожній місцевості, а збірану коляду пересилаймо негайно до краю на потреби Рідної Школи через:

ОВУЕДНАННЬЕ,
847 N. Franklin St.,
PHILADELPHIA, PA.

РУМУНСЬКІ РІКИ ПОВИЛИВАЛИ.

Страшна ровня в Румунії спричинила величезні шкоди. Ріки виступили з берегів. Над бережні села під водою. Загнітання комунікацій в багаті місяці переверна. Матеріяльні шкоди оцінюють на кількадесяті мільйонів дєв. В багаті виллхадї війско мусило прийти з помічю загроженїм ланцїстї. Згладно з затоплєнімїм відомостям при катастрофї втраїло життя около 50 осіб.

НОВА ПОДРОЖ ДО БІГУНА.

Норвеський дослідник бігуна, Стокерсен, подав до прихолоного відома, що в серпні 1926 року він мав виїхати в подорож до бігуна. Ного експедиція, що відбувається під норвеським, або американським прапором, буде тривати декілька місяців, а відрізок між ними дасть до прийняття осіб, в Східна Авлаа почала сіліаство, тим часом вчені: геологи, зоологи, метеорологи і океанологи граф.

ЧУЖИЙ, УЧЕНИЙ, ПРО ЛІТЕРАТУРУ ПРОФ. ВОЗНЯКА.

Д-р М. Вайнгарт у книжці: "Slo' knih' slavstovych" (Братівства, 1924) іпше між іншим: "Дуже важна для нас особливо гарно заступлена література українська вже з огляду на нашу Підкарпатську Русь. Тут маємо праці поважні. Мусимо признати українцям, особливо галиццям, що з боку філологічного й історичного працювали над своїми народними темами дуже завзято і з дуже доброю організацією, краще й оборотніше, ніж якісьбудь іншіми славянськими наріз. Про історію й письменства маємо знамениту наукову працю Михайла Возняка: Історія української літератури (3 томи, Львів 1920—1924, від початку аж до XVIII стол.), в якій використано й вичислена величезна спеціальна література. Письменство старої доби представлено тут так подібно, всесторонньо й переглянуто, в такому тісному звязку з цілою історією України, що в чеському письменстві для тих стоїть не можна нічого подібного поставити поруч того праці".

В тій самій книжці проф. Вайнгарта між вибраними 100 книжками з ділянки славнознавства поручається ще й друга праця проф. Возняка: Старе українське письменство (Львів, 1923).

ЗНИЩЕННЯ МАГЛИХ (ДОРАЗОВИХ) СУДІВ В ГАЛИЧИНІ.

На просторі апеляційного суду в Кракові і Львові скасовано в день 26. грудня 1925 р. розпорядок доразових судів. Доразові суди вдержано ще аж до 30. червня і. р. на просторі апеляційних судів в Варшаві, Любліні і Вильні.

СТРАШНЕ САМОВБИСТВО.

В Рязі, столиці Латвії, говорять про страшне самовбиство, яке поповнило емігрантка, графиня Дагмара Венгеровська. Вона обала себе і цілу кіннату беззачинно і запалила. Коли вибухла пожежа, прибула пожежна сторожа, але витягнула вже тільки зугарені, плаю графині.

ЗНИЩЕНИЙ ОСТРОВ.

Остров Ян на Спокійному Океані, цілковито знищили катастрофа поїни. Згинуло 7,000 осіб. Велка сполука зі своїм переверна.

Сталін тепер дійсним спадкоємцем влади Леніна.

ПАРИЖ, 21. січня. — Європейська преса писала, що Троцький побив Камєнева та занаї його місце. Однак се не правда. Троцький, правда, вернувся до влади, але відстав лише підляде адміністративні становища а не ескзективне (виконуюче).

Поправд, виграв тільки один Осін Сталін, котрий від смерті Леніна продовжує його умірювану політику і стремів до захоплення влади у свої руки.

Він тепер усуває від ескзективної Камєнева, Соколовського і Зіновєва, котрі були з "чистим" комунізмом, а проти капіталізму в совєтській економіці інстинктивні. А до помічї ще собі відрав своїх прихильників Рудутака і Каїбєшева.

З'уваги на те Сталін тепер невідомим чином виконуючої влади совєтської Росії.

Він стремить разом з цілою "старою гвардією" до умірюваної політики як дома у відродженні до селян, так закордонно у відношенні до капіталістичних держав і приватних капіталістів.

Сталін тепер має таку силу в совєтській Росії як мав Ленін, (Сталін — се Грузин. Його дісне ім'я Джугашвілі).

ЛОЙД ДЖОРДЖ ПРО КОНСЕРВАТИВНУ ВЛАДУ.

ЛОНДОН, 21. січня. — Бувшии англійський прем'єр а тепер провідник ліберальної групи в палаті громад Лойд Джордж сказав на зібранні в Карнарвон, що консерватисти будуть те правити в Англії три або чотири роки і тому ліберали мусять готуватися, щоб тоді змити з ними свої сили.

Тоді, казав, ліберали можуть умотувати або з Партією Праші або з консерватистами, але на ліберальній платформі. Са його заява викликала сенсацію серед консерватистів і соціалістів.

КЛОПОТИ З РОЗОРУЖЕННЯМ.

ПАРИЖ, 20. січня. — В альянських кругах запевнюють, що альянці (хочі нібито вже нема...) не будуть співітисати з розоруженням на розоружній конференції, але має відбутись у Женєві з почини Ліги Народів. Вони казуть, що справа не дописал; що держави ще не готові до розоруження і що тому треба покищо брати справу загально і більше теоретично ніж напід.

Досі, кажуть альянці, усі європейські держави полюбляють за "запорукою" їх границі і поки не відстануть такої "запоруки", поти не розпустять своїх армій. Далшого, кажуть, розоруження се покищо тільки музика будучності і теорія.

СВЯТО ЛЕНІНА.

МОСКВА, 21. січня. — Російська совєтська влада назначила два дні свята Леніна, 21-ого і 22-ого січня. В сї два дні усі має бути замкнені під розоружю нарі.

Сьогодні, у день смерті Леніна, від 6.20 до 6.30 вечір, коли власне він віддав духа, має бути загальна мовчанка в цілому краю.

АРЕШТОВАННЕ МОНАРХІСТІВ.

РІГА, столиця Латвії, 21. січня. — З Одеси повідомляють, що там російська Чета узявиза багато монархістів, котрі пригтовляли змову проти совєтської влади.

СІНОВІЦІЯ В РУМУНІІ.

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 21. січня. — Десяти мильна поїзв в Румунії, настаня стріляна сінновіцях, яка засипала дороги і зєнілїні шляхи, так що комунікація в деяких сторонах цілком спинена.

Серед бурї затопнєся один румунський корабель на Чорному морі, а на Дунаю багато лодок.

БЕРНШТОК ДЕЛЕГАТОМ ДО ЛІГИ.

БЕРЛІН, 20. січня. — Німецьке Міністерство закордонних справ назначило будущего амбасадора у Вашингтоні графа Йована фон Берншторфа делегатом на розоружну конференцію Ліги Народів у Женєві.

КАСАВАНЕ ПОСЛІВ.

РИМ, 20. січня. — Фашисти хотять позбавити посольських мандатів тих посолів, котрі досі довший час не бувають на засіданнях парламенту. Для сього хотять прийняти в парламенті окрему постанову.

(На засідання італійського парламенту не ходили опозиційні послі).

СТРАЙК ГАЗЕТ.

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини, 20. січня. — Власники позиційних малярських газет загрозили міністрови дуртнісприв, що не будуть видавати газет через 4 дні, якщо від не одмінять цензури.

"ПОСТУПОВИЙ".

ЦАРГОРІД, Туреччина, 20. січня. — Турецька влада в Ангорі (тепершій столиці Туреччини в Малій Азії) посилає для туди 21 осіб за участь в реакційному русі.

(Не знають, що се за "рус", але у Турції тепер карують смертю навіть за таку "реакційність" як хто носить шапку).

Користайте з нагоди!

ТЕПЕР БЕЗ ВРУЧНОЇ ОПЛАТИ ПРИЙМАЄСЯ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ВСТУПАЙТЕ СЕЙЧАС.

Користайте з нагоди!

ВСТУПАЙТЕ СЕЙЧАС.

СВОБОДА (LIBERTY)

FOUNDED 1892

Published twice weekly, except Sundays and holidays
at 10 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., March 30, 1914, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Subscription Rates:	PERIODICITY:
One year, 12 issues, 7.00	Подписка членом при оплате
Six months, 3.75	На рік 7.00
Three months, 2.00	На пів року 3.75
Single copy, 10 cents	На три місяці 2.00
Foreign Postage Extra	В Діявній Карді Заграницю:
One year, 12 issues, \$10.00	На рік \$10.00
Six months, 5.50	На пів року \$5.50
Three months, 3.00	На три місяці \$3.00
Single copy, 10 cents	За окремий номер ..... 10 центів

For advertising rates, apply to the Editor.
Telephone, Сербоді: 408 Montgomery, Tel. У. Н. Сербоді: 1838 Montgomery.
3 Канади намітити виласити гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЖЕРТВИ ДОРІ

Всім зазнав до губернаторів американських штетів, склавши їх на конференцію в справі забезпечення на американських дорогах, президент Кулідж розкриває факт, що за останні 12 років, рік від нещасних випадків на цих дорогах згинуло понад 25,000 осіб, а кожен 100,000 осіб відносно поварити тілесні ушкодження.

Проти цього простого страшного стану підносить свою акцію Федеральний уряд. Штетові губернатори клянуться на те, щоб вони почали відновляти акції по своїх штетах та щоб їх швидко вийшли згинути зі світом.

Вся справа уряду зробиш свою роботу, та для забезпечення життям свого народу за маю. Від здійсненню акції урядів штетів та федеральних нещасні випадки можуть зменшитися до половини. Однак вони зменшилися ще більше, ніж раніше, рідше повести виконувати акцію серед американських суспільств, до багатьох нещасних випадків на публічних дорогах суспільства також виключно з інших самих прохочих. Ослаблений американський наслідок, божественно просто бажання побити другого, є, що знає, чи не найважливішою причиною величезного числа нещасних дорожніх випадків в Америці. Через те й образовані люди в відновленні на шляху, вказуванню на небезпечні поспіхи та немісному спертій, згодом може більше зробити, як застосування законів проти автомобілів.

Намалює, у свій спір не треба закривати також і свого факту, що, як острі не бачили законів проти поспішних автомобілів, і яка не була б острогом психіка публіка, то все таки це средства осторожности, разом взяті, не потрапили б заповнити всіх нещасних випадків. Вони можуть, навіть не жодного, може двома третини нещастя, але не заповнюють усіх нещастя. Модерний рік на американських дорогах такий великий, що деяке число випадків, на його простоті неможливо, незалежний від них.

Тому, якийсь здорово думачий чоловік новий рік приєднується до їх припису про біду, бо від свого залежить безпечення його інших людей. Коли прохочити куди, віддати бути острогом та своїм поспіхом не виключити з уваги на себе. А рідше, а тим-паче, що, що в чужійсь беремому може случитися нещастя. І тому він повинен бути безпечення на нещасний випадок.

Се велика дефіція умов життя в новочасних містах. Якби ми жили в старому краю на селі, то ми певно не знали б цих небезпек, і нам не треба б ніяк займатися. Жити серед зовсім інших умов, ми мусимо захищатися зовсім інакше, відповідно до цих умов. Американські умови життя роблять безпечення свого життя необхідним.

Навіть то не працює в фабриці, навіть той, що працює на полі як фермер або в канцелярії, але для безпечення американськими дорогами, і тому він не повинен безпечення своє життя на випадок нещастя.

Хто думає, що можливість такого нещастя не велика, найкраще собі розрахунок президента Куліджа, котрий на основі урядових даних каже, що за останні рік на американських дорогах пошкоджено 100,000 людей, а вбито 25,000 осіб. Треба подумати: що було б з мене, рідше, а вбито та найвище серед свого числа?

СВІТЛА БУДУЧІСТЬ ПОЛЬЩІ

Приймаючи сімні днями з Варшави до Америки професор однієї американської університету, котрий побував якнайшче у Польщі як гість польського уряду, і розмовляючи з американськими газетарями при виспіванні, наговорив їм цілу купу хороших про польську державу. Говорив він, що польський уряд змушений зробити себе виплатним, своєї обікроті своїм відданий відповідно до своїх прихиль. Себто приходив він думає збільшити через оквилене торговлі з заграницею, а свої прихильники зменшити через обмеження армії та перенесення тягару відповідності на місцев уряд. Права, покитува голову польської держави, теперішній стан Польщі не є найкращий, але в будучності він буде кращий.

При чинячи такого зявлення будучності Польщі найкраще, найповніше то зявлення, котрого синами, "Чому не тому краю будучність покорило йому краєви?" з котрим він каже: "Неможе нікому нагати красивого в минулому теперішності, то може хоча в будучності його красиве буде". Державі сї засади видно і він професор, коли на запит про стан Польщі, він обізвав свою глум і свій смачний урядовий обід та переніс свій очима в дадеку будучності, коли Польща не буде мати великої армії та коли її розділять не будуть переходи її прихиль.

Свого спосіб з ясуванням таких синах Польки не приходить. Випливає його не раз російські царі, які вийшли російські башенники, він обоводив голодних професорів по Росії та показували їм те, що комарі хотіли, аби вони бачили. До польського стану крає сего дорогого треба тільки підбрати прохочих, які за обід годі бачити все, що йому казати бачити. Як той циган, котрого синами, якої він вірні. "А вав, вав, вав, якої треба?" Не диво, що показували американські газетарі зявлення на сї професорські побіди ворожки тільки уряд, що комарі поїзав на дні собачки, що бачити за зявленням.

В. Келарський.

ЩО НАМ ТРЕБА В АМЕРИЦІ

II.
Народні Доми.

Буду говорити про інституцію "Народний Дім", бля якої можуть бути об'єднані різні індустріально-просвітні, виховні, спортивні та кооперативні організації. Звичайно "Народні Доми" можуть об'єднувати в собі не всі націоналістичні організації, а лише частину з них, по мірі того, як вони створюються громадянством і стають в тісній з'єднанні з "Народним Домом". Крім того, "Народний Дім" може, у місті більшого скучення української імміграції бути центральним, з більш меншим числом організації при ній, а Крім того мати свої відділи, райони "Народного Дому". Або шкільні незалежні райони доми можуть об'єднуватися в спілку (союз) народних домів і т. д.

Центральний народний дім може об'єднувати в собі всі, а районний лише частину, таких організації та заклади:

А) Для дорослих:

- 1) Народний Театр; 2) Гимнастичний хор і оркестр; 3) Гимнастична гала; 4) Бібліотека-читальня; 5) Музей національний; 6) Книжкова торгівля; 7) Школи і курси ріжні для дорослих; 8) Бюро праці; 9) Клуб.

Б) Для дітей шкільного віку:

- 1) Національна народна школа; 2) Дитяча бібліотека-читальня; 3) Дитячий клуб; 4) Дитячий театр.

В) Для дітей до-шкільного віку:

- 1) Ясла (придуток) на день, тих що батьки йдуть на роботу; 2) Дитячий сад; 3) Курси для матерів по вихованню дітей.

Г) Спортивні організації:

- 1) "Болс-квіти" та "Герлс-квіти"; 2) "Сін".

Д) Ріжні інші організації:

- 1) Громада Народного Дому; 2) Музикально-Драматичний Кружок; 3) Кооперативне Товариство (ріжних родів кооперативів); 4) Товариство української культури, української школи і т. д.; 5) Ріжні товариства та організації, діяльність яких не протиня діяльності "Народного Дому".

Е) Підприємства:

- 1) Народні представлення; 2) Концерти; 3) Бали; 4) Вечірки; 5) Забавки; 6) Пікніки; 7) Екзкурсії і т. д.

Звичайно такіх пільг є не обов'язковий для Народного Дому і подано його скорше для того, аби ознайомити читача з тим, що можна і слід робити в Народному Домі.

Відповідно такому зявленню бажано, аби народний дім мав такі підприємства:

- 1) Гала-авдіторія — для лекцій, читань народних; зібрань, вечорів і коли дім не великий, то і для представлень та кіно.
- 2) Помешкання для бібліотечно-читальні, яке в певні часи може бути заняті дитячим клубом, для лекцій менших і т. д.
- 3) Помешкання для шкільних класів, в яких можуть вчителі, надбавити які інші збори, читання тощо.
- 4) Помешкання: а) для завідувачого будівлю (жесторія); б) для кімнати і зборів уряду; в) для розмовишних кооперативів та конгресів; г) Помешкання для гімнастичних вправ; д) для музею та інші.
- 5) У великих Народних Домах потрібно мати окрему театральну галю, до добре урешкованої сцени. В часі війни від театру так можна улаштувати кіно.

Тепер перейдемо до наочерку того, як повинна проводитися з найбільшим успіхом і доцільністю праця в Народному Домі. Тут рішуче треба з'ясувати, що в праці Народного

Дому мусить як найширше участь зяти всієї свідомої національної загаль української громадянства району народного дому. В першу ж чергу, конечно потрібні: праця в нім всіх інтелектуальних сил, як провідників праці, Мусимо розв'язати запитання, що без розуму не може бути, жадного світового і дошкільного життя як певної особи, чи окремої однини, як в "Народному" раз української національної громади. Провідником на шляху прогресу, культурного та іншого розвитку в кожній державі, в кожній народі, в кожній громаді, як загально кажуць, в кожному суспільстві завжди була і буде розумова верства його, мові то суспільності — її інтелекція. Отже тим мотом, що дивитися во працю в народному домі, дає їй форми і напрямку, мусить бути її інтелектуальні сили, що скучаються в його домі, а вже за ними і з ними усі громада народного дому, якої бере участь в роботі його, відповівати своїм силами і розумом.

Тут в Америці майже всі діти будуються на гроші певних класів людей, часто навіть невеликої і тому ті люди є господарями "Народного Дому". Лише вони зарплатують матеріальним станом такого дому, як кажуть в Америці, провадять "бізнес" дому. Отже крім улагодів (шершів) ніхто інший не має права до господарської справи "Народного Дому", а тому всі закони забезпечують право до такого дому улагодів, що вони і використовують загальногромадський (фірму, називаючи свою "бізнес", "народний дім".

Очевидно, коли улагодів давали свої гроші на збудування "народного дому", то вони виходили головно з мотивів націоналістичних, з метою патріотизма і тому матеріальні користі, які кожен з них хотів би одержати на свої капітал, відходили на задній план, уступаючи інтересам національним. Лише в такому разі власники дому мають моральне право вживати назву своєї підприємства, таку, як "Народний Дім". Не тільки в інтересах націоналістичної справи, але і в інтересах чисто фінансових самих улагодів лежить, аби діяльність народного дому провадилася як найефективніше. Тому більшого повинно бути об'єднання як найбільше, число членів української нації і в першу чергу активних, робучих та діяльних членів її. Для такого приєднання до "Народного Дому" більшого числа членів практика в Європі, та в Америці, уже десятиками років виробила категорію, так звану, "членів Народного Дому". В інших народів такі інституції з'являються часто інакше, але аналогічні їм можна знайти у кожного культурного народу. Такі члени нар. домів, за саму невелику членську плату (50 центів—2 доларів) на рік, набувають право брати активну і рішучу участь у праці "Народного Дому", не втручаючись зовсім до провадження господарства в ньому. Для того вони з поміж себе (своїми) і улагодів можуть брати таку часту участь в цій роботі, яку вони бачили в цій роботі та комісії, як наприклад: бібліотеку, бібліотеку, музей, театральну, завідувачого освіти і т. д., аби всі функції виконує лише один уряд, складений з певної кількості членів. Уряд же обраний улагодівими є лише, так би мовити, господарем, якого є звання беручи інтереси матеріальні власників дому.

При такій організації "Народного Дому" широкі верстви громадянства, що хотіли б працювати над розвитком діяльності його, які, але не можуть, за матеріальної скрути, чи з яких інших мотивів не хотять брати участь в праці Народного Дому, можуть з'ясувати, що вони можуть брати участь в цій роботі, яку вони бачили в цій роботі та комісії, як наприклад: бібліотеку, бібліотеку, музей, театральну, завідувачого освіти і т. д., аби всі функції виконує лише один уряд, складений з певної кількості членів. Уряд же обраний улагодівими є лише, так би мовити, господарем, якого є звання беручи інтереси матеріальні власників дому.

При такій організації "Народного Дому" широкі верстви громадянства, що хотіли б працювати над розвитком діяльності його, які, але не можуть, за матеріальної скрути, чи з яких інших мотивів не хотять брати участь в праці Народного Дому, можуть з'ясувати, що вони можуть брати участь в цій роботі, яку вони бачили в цій роботі та комісії, як наприклад: бібліотеку, бібліотеку, музей, театральну, завідувачого освіти і т. д., аби всі функції виконує лише один уряд, складений з певної кількості членів. Уряд же обраний улагодівими є лише, так би мовити, господарем, якого є звання беручи інтереси матеріальні власників дому.

брити шерів, часто дорогих (напр.: гадаючи задинити не довго в даній місцевості), малими доступи до праці в ньому. Крім того часто трапляється як так, що людина в провадженні господарства дуже до себе розуміється, але в справах культурних, які мусить провадити дім, не тільки не розуміється, але бачить, що це шкідливо, чи навіть трапляється людина з протекційними якостями, то при з'ясуванні цієї системи, обидва такі типи людей будуть "вигоріти" шкідливо для національної справи.

Отже кожен "Народний Дім" для найбільшого успіху своєї праці, при своїх членів-улагодів, повинен мати значний членів "Народного Дому", що беруть активну участь в розвитку і провадженні народної, національно-культурної праці. Лише таким шляхом можна уникнути гуртковості та так званого "обісства", що кожному народові справу приводять до розладу та загибелі, коли школярі і матеріальні інтереси, в даному разі улагодів "Народного Дому". Народна робота розвивається і кріпиться лише тоді, коли вона провадиться при широкій участі самих народних мас; провадиться явля, співпрацює на об'єднанні тих мас і під контролем їх.

Крім того і праці "Народного Дому" повинна бути абсолютна виключення політичної праці, а він повинен провадити виключно культурно-національну роботу і все те, що школярі такий праці, грати від себе. Звичайно не виключено, що в "Нар. Домі", як будові можуть міститися ріжні політичні організації, які виваються їх збори, віча, наради і т. д. Але це не може бути під титлом "Народний Дім", та не повинно протиставити ідеї самогo дому чи шкоди його праці.

Кожний "Народний Дім" повинен провадити так, аби він виконував у масах дух громадськості, кооперативу. В ньому повинно бути господарство само господарства і експлуатувати громадський інтерес та самодіяльність найширших верств народних. Лише широка участь місцевого громадянства в організації і веденню справ піднесення його культурно-національного розвитку, може забезпечити той розвиток. Для цьогож дуже важливо викликати місцевого громадянства, та усунути всі зовнішні перешкоди до її виявлення — це є перше завдання, при організованому громадському житті.

Цим закінчує цей короткий, схематичний наочерк організації народних домів, та перейду до іншої справи національно-культурної, яка часто стоїть на першому плані прийдє до "Народного Дому" — це українські дитячі національні школи.

*) Наприклад: Віденський Народний Дім (Volksheim), заснований в 1910 році, в перший же рік мав понад 2 тис. членів (членська плата 6 корон і для робочих 3 корони). Народний дім Німеччини в Бєл, якого було в організації коштувала 1 мільон марок, тепер має понад 10 тисяч членів і т. д.

(Дальше право)

ДОПИСИ

ТОРОНТО, ОНТ., КАНАДА.

Торонтопській Українській газеті.
Ваше видання.

Василь, Авраамович, артист-балетмейстер, прибув до Торонто з початком грудня і зарізався до праці. 27-го того місяця відлучився в Сент-Мері-Гоа його лекція про "Виродження української танку та його діяльність на західних землях України". Гала була переповнена і артист так зацікавив публіку, що він словесно не пропустив, а коли він показав кілька танкових кроків, то ймовірно з кожного почулося задоволення, і, гриміючи описки не даючи далі говорити. Та й далі.

Історія України
МІКЛАД АРКАС
НОВЕ ДОПОВНЕНЕ І УЛПШЕНЕ ВИДАННЯ.
684
СТОРОНИ ДРУКУ
НА ЛІПШОМУ ПАПЕРІ.
330
ІЛЮСТРАЦІЙ.
В ГАРНІ ПОЛОТЯНІЙ
ОПРАВІ ІЗ ЗОЛОТИМИ
ВІСКИМІ.
ЦІНА \$3.50
ПРОДАЖ
"СВОБОДА"
10 Grand Street, Jersey City, N. J.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

До української публіки в Нью Йорку.
Українська Жін. Громада, а-бо Жін. Тов. офіс наш знаходиться в Нью Йорку, в 17-й Січня, 6 р., у перебіччє не конченого неспорядку на сали. Зайшла помилила дружарська, котрої ми не зауважали, а в кінці вже не можливо було стримати розпороджені тікетів. Другого причини є і за мава сали. Від коли в театр Нар. Дому гранет стало добрий сина, від тоді сали майже все переповнена. Чому на всім такі численно не заторіє, не побачити всякого, відділюючи 14-го Народного Дому (не наріжати на нікого).

ЗА ЗАРЯД
С. Абрамівський, П. Дембінський, В. Димітрієв, Е. Гайда, М. Діло, Т. Михайлюк.

20-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ
Івана
Піддубного
і святкування побіди над
Владком Збишком
— відбудеться —
В НЕДІЛЮ 24-го СІЧНЯ С. Р.
о години 2-гій пополудні
В ТАМЕНІ ГОЛ, 141 ІСТ 14. УЛ., НЮ ЙОРК, Н. Й.
В честь Піддубного устроюється Величавий
Концерт, будуть виступати найкращі співаки.
ЖАК ПЕФЕР, Менеджер.

Шо тор Бамбер. оборонити сторони міста.
пали — Отче, — сказав свобідно (Дальше буде).

